

OCENA SYTUACJI SPÓŁKI PROCHEM S.A. W 2009 R. Z UWZGLĘDNIENIEM OCENY SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ I SYSTEMU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Ocena Spółki PROCHEM S.A. za 2009 r. dokonana zostanie w czterech aspektach:

- wyników działalności
- sytuacji Spółki
- funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej
- zarządzania ryzykiem.

I. OCENA WYNIKÓW SPÓŁKI ZA 2009 R.

Rezultaty działalności Spółki PROCHEM S.A. i Grupy Kapitałowej w 2009 r. były zdecydowanie gorsze w porównaniu z poprzednim rokiem – dotyczy to zarówno przychodów jak i wyników.

PROCHEM S.A. uzyskał przychody w wysokości 111 mln zł, co w porównaniu do 293,1 mln zł osiągniętych w 2008 r. oznacza spadek o 62,1 %.

Tak znaczny spadek wynika przede wszystkim ze zmniejszenia przychodów z kontraktów realizacyjnych, które zmniejszyły się z 238,9 mln zł w 2008 r. do 67,5 mln zł w 2009 r., tj. o 71,7 %.

To co jest domeną Spółki czyli projektowanie i inne usługi inżynierskie zanotowały spadek tylko o 14,8 % (38 mln zł w 2008 r. i 32,4 mln zł w 2009 r.)

Z punktu widzenia wyniku 2009 r. był pierwszym w historii Spółki, w którym odnotowano stratę netto wysokości 3.118 tys. zł.

Głównym źródłem straty był jeden z dużych kontraktów realizacyjnych – kontrakt z klientem węgierskim, gdzie z powodu niedotrzymania końcowych terminów realizacji i nieosiągnięciu założonych parametrów technicznych Spółka była zmuszona dokonać korekty należnego wynagrodzenia i ponieść wysokie kary umowne.

Ważne jest, że gdyby nie to zdarzenie, mające ze swej natury charakter incydentalny, wynik firmy w 2009 r. byłby dodatni, co generalnie mówiąc wskazuje na to, że PROCHEM S.A. umiejętnie dostosował się do warunków kryzysowych.

Grupa Kapitałowa uzyskała też wyraźnie gorsze rezultaty w porównaniu z rokiem poprzednim, jednakże skala pogorszenia jest mniejsza niż dla PROCHEM S.A.

Przychody uzyskane w 2009 r. przez Grupę to 183 mln zł i były one niższe o 54 % od przychodów uzyskanych w roku poprzednim.

W praktyce oznacza to, iż poza PROCHEM S.A., rezultaty spółek będących w Grupie osiągnęły w większości pozytywne wyniki. Oddziaływały one zatem na całość Grupy amortyzująco.

Osiągnięty wynik Grupy Kapitałowej w części przypadającej akcjonariuszom jednostki dominującej jest niewielki i wyniósł 164 tys. zł - jest to ułamek wyniku osiągniętego w roku ubiegłym (12,7 mln zł).

W roku 2009 nie udało się, ze względu głównie na politykę instytucji finansowych, rozpocząć biurowych projektów deweloperskich w Krakowie i Warszawie. Prowadzone w br. uzgodnienia wskazują na możliwość uruchomienia jednego z nich w tym roku.

Podsumowując, rezultaty uzyskane przez PROCHEM S.A., jak i Grupę odzwierciedlają skalę kryzysu, kryzysu, który w Polsce najmocniej uderzył w rynek inwestycji przemysłowych, najważniejszy rynek dla działalności PROCHEM S.A. Relatywnie niskie obroty, niewielki zysk Grupy wskazują z jednej strony na silny wpływ sytuacji kryzysowej a z drugiej na konieczność dokonania oceny, czy realizowana dotychczas polityka dywersyfikacji jest wystarczająca.

Dodatkową kwestię, do której Rada Nadzorcza chce się odnieść, jest zastrzeżenie sformułowane przez audytora firmę MISTERS AUDYTOR.

Zastrzeżenie dotyczy należności z tytułu zatrzymanych kaucji gwarancyjnych przez PERN „PRZYJAŻŃ” S.A. w wysokości 17 363 930 zł, które zdaniem audytora jako „przetknięte, niepewne oraz niepotwierdzone przez wierzyciela” nie powinny być wykazywane w aktywach Spółki. Przeciwny pogląd ma Zarząd, który uznaje, iż tworzenie odpisu aktualizacyjnego na kwotę powyższych należności jest nieuzasadnione.

Rada Nadzorcza podziela w tej kwestii pogląd Zarządu Spółki przedstawiony w pkt.5, i 6.13 Sprawozdania Zarządu i podziela przedstawione w nich argumenty.

Jednocześnie, Rada Nadzorcza zwróciła uwagę audytorowi, że dla zachowania pełnego obiektywizmu przedmiotowe zastrzeżenie, jakkolwiek formalnie słuszne, powinno być poprzedzone pogłębioną analizą stanu prawnego należności i sformułowaniem w opinii audytora wniosków, które z takiej analizy wynikają.

II. SYTUACJA SPÓŁKI

Ocena sytuacji Spółki w 2009 r. podobnie jak ocena sytuacji bieżącej i przyszłej nie jest jednoznaczna. Głównymi czynnikami kształtującymi tę sytuację jest kryzys i zdolność do jego amortyzacji przez PROCHEM S.A.

Kryzys gospodarczy mimo iż jego najtrudniejsza faza związana z kryzysem finansowym została w dużej części pokonana, wpłynął i wpływa bardzo silnie na postawy rozwojowe przedsiębiorców.

Duży poziom niepewności, brak równowagi wielu gospodarek (co opóźnia powrót koniunktury) powoduje, iż sektor inwestycyjny w dalszym ciągu jest w zastoju i co jest bardzo prawdopodobne będzie z niego wychodził relatywnie wolno. Wszystko na to wskazuje, iż ani rok obecny a być może jeszcze następny nie przyniosą sygnałów nowego boomu inwestycyjnego.

W sektorze tym są oczywiście segmenty rozwijające się dynamicznie, ale dotyczą one bądź sfery inwestycji publicznych, inwestycji infrastrukturalnych, projektów z zakresu ochrony środowiska czy też niektórych sektorów gospodarki takich jak energetyka czy branża gazowa. We wszystkich tych obszarach czynnikiem dynamizującym jest szeroko rozumiana polityka państwa i Unii Europejskiej.

Strategicznie przyjęty przez Grupę Kapitałową PROCHEM zakres dywersyfikacji budowany był z jednej strony z myślą o tworzeniu wartości dodanej wynikającej z pokrewieństwa działalności i posiadanych umiejętności, z drugiej – miał być formą zmniejszenia ogólnego poziomu ryzyka. Stąd poza podstawową działalnością w Grupie podjęto projekty deweloperskie i rozwijano działalność utrzymania ruchu w firmach przemysłowych i w sektorze nieruchomościowym.

W praktyce skala kryzysu, jego specyfika powodują, iż oddziałuje on silnie i wielokierunkowo, co w sposób istotny zmniejszyło zdolność amortyzacyjną Spółki opartą na dywersyfikacji.

Nie tylko spada popyt na usługi inżynierskie i budowlane, ale także pojawiają się trudności w uruchomieniu projektów deweloperskich, następuje też osłabienie popytu na usługi utrzymania ruchu, co wiąże się z występującym powszechnie cięciem kosztów i osłabieniem dynamiki obsługiwanych firm.

Kierunkiem pozwalającym zdynamizować w przyszłości rozwój PROCHEM S.A. są podjęte w 2009 r. i kontynuowane w roku bieżącym działania budujące bądź rozwijające specjalizacje w obszarach, których dynamika inwestycyjna będzie w najbliższych latach wysoka. Dotyczy to szeroko rozumianej energetyki, ochrony środowiska czy sektora gazowego.

Pozyskana wiedza, zdobyte doświadczenia mogą w przyszłości być przesłankami zwiększenia zakresu dywersyfikacji bądź innego jej skonfigurowania, co prowadziłoby do zwiększenia zdolności do amortyzacji zjawisk kryzysowych czy dekonstrukcyjnych.

Ujemny wynik PROCHEM S.A., znaczne zaangażowanie w projekty deweloperskie, pojawiające się, szczególnie w sektorze inwestycyjnym problemy z płatnościami, wskazują też na konieczność koncentracji firmy na sytuacji finansowej, jej stałego monitorowania i stopniowego odbudowywania rezerw finansowych.

Zatem sytuacja firmy w 2009 r., w roku bieżącym, ale także w najbliższych latach będzie determinowana przez długookresowe skutki kryzysu, przez wysiłek budowania nowych specjalizacji i uruchomienia nowych działalności zwiększających

zakres dywersyfikacji z równoległym wysiłkiem odbudowywania mocnej pozycji finansowej.

III. OCENA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

W opinii Rady Nadzorczej system kontroli PROCHEM S.A. w porównaniu do 2008 r. nie uległ istotnej zmianie.

Kompleksowy charakter systemu zapewnia terminowe i dokładne ujawnianie faktów dotyczących istotnych elementów działalności Spółki. Pozwala on Zarządowi, jak też i Radzie Nadzorczej na uzyskiwanie pełnej wiedzy o sytuacji finansowej, wynikach operacyjnych, stanie majątku Spółki, a także efektywności zarządzania.

Zakres kontroli obejmuje swym zasięgiem przede wszystkim:

- działalność gospodarczą spółki, podstawową oraz pomocniczą,
- sprawozdawczość finansową i rozliczenia księgowo,
- zgodność działania spółki z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- zatrudnienie i płace.

Specyfika działalności PROCHEM S.A. związana jest z realizacją na rzecz klientów złożonych przedsięwzięć inwestycyjnych.

W związku z powyższym w firmie istnieją i są stosowane systemy planowania i kontroli realizowanych przedsięwzięć. Systemy te monitorują działalność w czasie rzeczywistym, pozwalając na ewentualne działania w przypadku wystąpienia niepożądanych zjawisk. Pozwalają one także na prowadzenie kontroli zwrotnych wybranych projektów po ich zakończeniu, a mających na celu uniknięcia w przyszłości popełnionych błędów.

Głównym zadaniem kontroli instytucjonalnej jest przeprowadzenie kompleksowych kontroli w zakresie najważniejszych zagadnień dla spółki oraz zbieranie i opracowywanie informacji dotyczących działalności komórek organizacyjnych spółki, wybranych problemów ekonomicznych i innych zagadnień, które w danym okresie uznane zostały przez Zarząd spółki za najbardziej istotne. Oprócz instytucjonalnej kontroli wewnętrznej w spółce istnieje także tak zwana kontrola funkcjonalna

wykonywana przez kierowników różnych szczebli. Kierownicy ci sprawują nadzór nad podległymi im pracownikami, polegający na sprawdzaniu stanu realizacji ustalanych zadań.

Czynności kontrolne prowadzone są we wszystkich fazach działalności w formie kontroli wstępnej, bieżącej i następnej. Dokumenty finansowo-księgowe poddawane są kontroli merytorycznej, formalnej i rachunkowej. Informacja o poprawności formalno-merytorycznej i rachunkowej opatrzona jest podpisem sporządzonym w sposób identyfikowalny (pełne imię i nazwisko) lub opatrzony pieczęcią imienną osoby upoważnionej oraz datą zatwierdzenia dokumentu.

Rada Nadzorcza ocenia, iż funkcjonujący w PROCHEM S.A. w 2009 r. system kontroli zapewniał kompletność ujęcia operacji gospodarczych, poprawną kwalifikację dokumentów źródłowych a także prawidłową wycenę posiadanych zasobów na poszczególnych etapach rejestracji, a tym samym zapewniał prawidłowość sporządzenia sprawozdań finansowych i pozwalał Zarządowi prowadzić działalność Spółki w oparciu o zweryfikowane i kompletne informacje.

IV. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

W PROCHEM S.A. nie występuje odrębny, wydzielony organizacyjnie i proceduralnie system zarządzania ryzykiem. Identyfikacją i oceną obszarów ryzyka zajmują się właściwe dla danego rodzaju ryzyka służby Spółki.

Do ich obowiązków należy także zdefiniowanie działań niezbędnych do ograniczenia ryzyka.

Nadzór, ale też i kluczowe decyzje dotyczące zmniejszenia ekspozycji na ryzyko podejmuje Zarząd Spółki.

1. Ryzyko wahań koniunktury

Zmiana koniunktury związana z ogólnosiwiatowym kryzysem miała wpływ na sytuację Spółki przez cały 2009 r. Przejawiała się ona zmniejszeniem popytu na usługi

inżynierskie świadczone przez PROCHEM S.A., na pogorszeniu się warunków biznesowych i możliwości finansowania projektów deweloperskich.

Dla ograniczenia tego ryzyka Spółka:

- utrzymuje strategię dywersyfikacji działalności,
- wyprzedzająco obniża koszty,
- dąży do optymalnego poziomu rezerw finansowych.

Kryzys dotknął wszystkie działalności występujące w Grupie Kapitałowej PROCHEM, a ograniczenia w obszarze finansowania zewnętrznego zatrzymały możliwość realizacji projektów deweloperskich, a także możliwości optymalizacji rezerw finansowych.

2. Ryzyko wystąpienia zagrożeń przy wykonywaniu kontraktów

Rodzaje prowadzonej w Prochem S.A. działalności – przygotowania i zarządzania projektami inwestycyjnymi dla klientów – powodują, iż jest to stale występujące ryzyko.

PROCHEM S.A. dla jego ograniczenia stosuje:

- realistyczną kalkulację cenową przy zawieraniu kontraktów,
- monitoring zaawansowania kontraktu i ujawniania zagrożeń,
- dobór wiarygodnych podwykonawców,
- klauzule kontraktowe ograniczające górną wysokość kar umownych.

Mimo stosowania tych systemowych instrumentów nie udało się w 2009 r. uniknąć finansowych konsekwencji przy realizacji trudnego kontraktu na rynku węgierskim, co skutkowało poniesioną przez PROCHEM S.A. stratą.

Ryzyka finansowe występujące w 2009 r. to:

3. Ryzyko nierzetelności płatniczej

Instrumentami ograniczającymi ten stale występujący rodzaj ryzyka są:

- monitoring standingu klientów przed i w trakcie realizacji kontraktów,
- stosowanie wyspecjalizowanych procedur windykacyjnych,

- optymalizacja struktur płatności.

W sytuacji kryzysowej, pogorszenia się płynności, to ryzyko może nabierać większego znaczenia także w bieżącym roku.

4. Ryzyko niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu sądowego z PERN S.A.

Dotychczasowy sądowy przebieg sporu wskazuje na niewielkie ryzyko zajścia takiej sytuacji.

W ocenie Rady Nadzorczej zarówno identyfikacja czynników ryzyka w 2009 r., monitorowanie ich, jak i też system działań zapobiegawczych są w PROCHEM S.A. na dobrym poziomie. W firmie istnieje sprzężenie zwrotne między systemem kontroli a występującymi ryzykami. System kontroli pomaga wykrywać i kwantyfikować wielkość ryzyka a z kolei obszary podwyższonego ryzyka są w sposób bardziej wnikliwy kontrolowane.

Podpisy członków Rady Nadzorczej:

1. Andrzej Karczykowski - Prezes

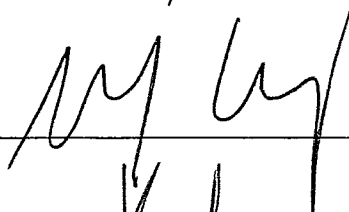
---

2. Marek Garliński -

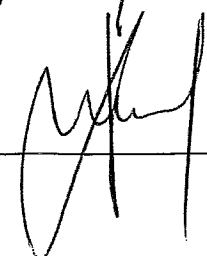
---

3. Krzysztof Oblój

---

4. Dariusz Krajowski-Kukiel
